

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 227 – «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ»
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

КРЕМЕНЧУК 2018

Методичні вказівки щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи медичних знань» для студентів денної форми навчання зі спеціальності 227, - «Фізична терапія, ерготерапія» освітнього ступеня «Бакалавр»

Укладач к. б. н., доц. О. І. Антонова

Рецензент к. м. н., доц. Б. О. Луценко

Кафедра здоров'я людини та фізичної культури

Затверджено методичною радою Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Протокол № 2 від 15.10.2017,

Голова методичної ради проф. В. В. Костін

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Теми, погодинний розклад лекцій і самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	5
2 Перелік тем і питань, які виносяться на самостійне опрацювання.....	6
Тема 1 Предмет і завдання курсу «Основи медичних знань»	6
Тема 2 Поняття категорій «норма» і «патологія».	6
Тема 3 Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають у разі захворювання та отруєння.....	7
Тема 4 Долікарська медична допомога в загрозових для життя станах у разі травм і нещасних випадків.....	7
Тема 5 Здоровий спосіб життя. Оздоровлення. Механізми управління здоров'ям.....	8
Тема 6 Захворювання серцево-судинної системи.	8
Тема 7 Захворювання дихальної системи.	9
Тема 8 Захворювання опорно-рухового апарату.....	9
Тема 9 Захворювання органів травної системи.	10
Тема 10 Захворювання ендокринної системи.....	11
3 Питання до модульного контролю	11
Список літератури	19

ВСТУП

Методичні розробки можуть бути використані студентами денної форми навчання під час самостійної підготовки до занять для вивчення навчального курсу «Основи медичних знань». Головною метою викладання навчальної дисципліни «Основи медичних знань» є формування у студентів денної форми навчання зі спеціальності 227 – «Фізична терапія, ерготерапія» уявлення про основні захворювання та механізми їх виникнення, методи збереження здоров'я.

Основною метою самостійних занять є закріплення теоретичних знань на практиці для використання їх у практиці, уміння проводити порівняльну характеристику між нормальними фізіологічними процесами та патологією, надавати долікарську медичну допомогу при невідкладних станах, у загрозливих для життя станах у разі травм і нещасних випадків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- загальні відомості про особливості життєдіяльності організму людини;
- значення цих знань для гігієни;
- мати уявлення про хвороби;

уміти:

- вільно користуватися поняттями, що визначають суть навчальної дисципліни «Основи медичних знань»;
- надавати долікарську медичну допомогу при невідкладних станах, у загрозливих для життя станах у разі травм і нещасних випадків;
- використовувати знання для збереження здоров'я населення, підтримання їх високої працездатності.

**1 ТЕМИ, ПОГОДИННИЙ РОЗКЛАД ЛЕКЦІЙ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

№ пор.	Тема	Денна форма навчання	
		Кількість годин (лекцій)	Кількість годин (СРС)
1	Предмет і завдання навчального курсу «Основи медичних знань»		
2	Поняття категорій «норма» і «патологія»		
3	Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають у разі захворювання та отруєння		
4	Долікарська медична допомога в загрозливих для життя станах у разі травм і нещасних випадків		
5	Здоровий спосіб життя. Оздоровлення. Механізми управління здоров'ям		
6	Захворювання серцево-судинної системи		
7	Захворювання дихальної системи		
8	Захворювання опорно-рухового апарату		
9	Захворювання органів травної системи		
10	Захворювання ендокринної системи		
	Усього годин за семестр		

2 ПЕРЕЛІК ТЕМ І ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

Тема 1 Предмет і завдання навчального курсу «Основи медичних знань»

1. Предмет основ медичних знань.
2. Теоретичні та прикладні завдання основ медичних знань.
3. Інтегративні зв'язки основ медичних знань з фаховими навчальними дисциплінами.

Питання для самоперевірки

1. Теоретичні та методологічні засади навчального курсу.
2. Предмет, завдання і розділи основ медичних знань.
3. Історія розвитку основ медичних знань.
4. Поняття долікарської медичної допомоги.

Література: [1, с. 5–110; 2, с. 25–50].

Тема 2 Поняття категорій «норма» і «патологія»

1. Спадковість: її значення у виникненні хвороби.
2. Загальні уявлення про типові патологічні процеси.
3. Причини виникнення захворювань.
4. Патології клітин.
5. Здоровий спосіб життя, його основні складові.

Питання для самоперевірки

1. Апоптоз і некроз.
2. Види регуляції апоптозу.
3. Патофізіологія пухлинного росту.
4. Патофізіологія запалення, ішемії та гіпоксії, стресу.
5. Поняття про хворобу, етіологію, патогенез, стадії, виходи.

Література: [3, с. 10–15; 5, с. 25–50].

Тема 3 Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають у разі захворювання та отруєння

1. Види невідкладних станів.
2. Долікарська медична допомога.

Питання для самоперевірки

1. Види невідкладних станів, які виникають при захворюваннях дихальної системи.
2. Види невідкладних станів, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи.
3. Види невідкладних станів, які виникають при захворюваннях органів травлення та сечовиділення.
4. Засоби надання долікарської медичної допомоги при невідкладних станах та отруєннях.

Література: [6, с. 413–432].

Тема 4 Долікарська медична допомога в загрозових для життя станах у разі травм і нещасних випадків

1. Невідкладна долікарська допомога при тяжких травмах.
2. Реанімація.
3. Перша допомога у разі раптової зупинки серцевої діяльності, дихання та кровотечі.

Питання для самоперевірки

1. Стадії термінального стану.
2. Ознаки клінічної та біологічної смерті.
3. Заходи первинної реанімації у разі тяжких травм.
4. Способи штучної вентиляції легень і непрямого масажу серця

Література: [6, с. 413–432].

Тема 5 Здоровий спосіб життя

1. Оздоровлення. Механізми управління здоров'ям.
2. Залежність здоров'я від стану хребта. Профілактика остеохондрозу та оздоровлення хребта.
3. Механізми оздоровчої дії фізичних вправ. Фізичні вправи та функціональні резерви організму. Фізичні вправи, що сприяють формуванню, зростанню та зміцненню здоров'я людини.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть складові здорового способу життя.
2. Назвіть шкідливі звички, яке їх значення у виникненні хвороб і скороченні життя.
3. Застосування дієтичних столів при різних захворюваннях.
4. У хворого ожиріння. Яку дієту ви йому призначите?
5. У хворого цукровий діабет. Яку дієту ви йому призначите?

Література: [1, с. 1– 35; 2, с. 182–200].

Тема 6 Захворювання серцево-судинної системи

1. Автоматизм серця. Електрична активність серця, її реєстрація. (ЕКГ). Нервова та гуморальна регуляція роботи серця.
2. Кровообіг. Велике і мале кола кровообігу. Кров'яний тиск. Регуляція діяльності серцево-судинної системи.
3. Функції крові. Компоненти крові. Зсідання крові. Кровотворення і його регуляція.
4. Запальовальні та гострі захворювання серцево-судинної системи. Етіологія, патогенез, симптоми атеросклерозу, гіпертонічної хвороби. Уявлення про порушення мозкового кровообігу (інсульт). Гостра судинна та серцева недостатність.

Питання для самоперевірки

1. Функціональні особливості клапанів серця.
2. Що таке ішемічна хвороба серця? Її основні захворювання.
3. Назвіть запальовальні захворювання серця. До чого вони призводять?
4. Вади серця: етіологія, патогенез, діагностика, лікування, реабілітація.
5. Назвіть основні симптоми серцевої недостатності.
6. Принципи пересадки серця.

Література: [6, с. 231–233; 7, с. 282–300].

Тема 7 Захворювання дихальної системи

1. Регуляція дихання: рефлексорна і гуморальна.
2. Основні захворювання органів дихання дітей та підлітків.
3. Пневмонії, бронхіальна астма.
4. Дихання як засіб оздоровлення.

Питання для самоперевірки

1. Фізіологія дихання, газообмін. Зовнішнє, внутрішнє та клітинне дихання.

2. Пояснити суть поняття «гострі захворювання органів дихання».

Ознаки цих захворювань.

3. Перша допомога під час приступу ядухи або задишки.

4. Перша допомога у разі легеневої кровотечі.

Література: [6, с. 284–287; 8, с. 80–82].

Тема 8 Захворювання опорно-рухового апарату

1. Фізіологія збудливих тканин. Мембранна теорія збудження.

2. Функції рухової одиниці. Швидкі та повільні рухові одиниці.

Синапс і його види.

3. Механізми м'язового скорочення (хімізм і енергетика).

4. Захворювання та деформації опорно-рухового апарату, причини виникнення деформацій.

Питання для самоперевірки

1. Значення кістково-м'язової системи для життєдіяльності організму людини.

2. Опишіть будову осьового скелета людини.

3. Значення фізичних вправ для нормального формування скелета і м'язів.

4. Види деформацій опорно-рухового апарату.

Література: [2, с. 250–262; 5, с. 8–20].

Тема 9 Захворювання органів травної системи

1. Гіпоталамічні центри голоду й насичення. Їх значення для формування харчової поведінки та діяльності травної системи.

2. Захворювання шлунка.

3. Основні симптоми захворювань системи травлення.

4. Основні захворювання печінки та жовчного міхура.

5. Принципи оздоровчого харчування. Голодування, фізичні процеси під час голодування. Використання голодування для оздоровлення.

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте анатомічні основи будови травної системи.

2. Фізіологічні основи травлення.

3. Перша допомога у разі кишкових кровотеч.

4. Перша допомога у разі перфоративної виразки шлунка або 12-ти палої кишки.

5. Назвіть захворювання, що належать до групи «гострий живіт».

Література: [3, с. 125–136; 6, с. 376–379].

Тема 10 Захворювання ендокринної системи.

1. Захворювання найважливіших залоз: гіпофіза, щитовидної залози, підшлункової залози.

2. Цукровий діабет, ожиріння.

Питання для самоперевірки

1. Які залози належать до ендокринної системи?

2. Які захворювання найважливіших залоз ви знаєте?

3. Що таке гіпер- і гіпофункція залоз?

Література: [6, с. 325–326; 9, с. 183–186].

3 ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

ТЕСТИ

Здоров'я – це:

- 1) стан повного фізичного, психологічного і соціального добробуту, а не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів (визначення ВООЗ, 1946);
- 2) біологічний оптимум функціонування та розвитку організму;
- 3) послідовність закономірних реакцій, що виникають в організмі, на дію шкідливого чинника;
- 4) поєднання процесів руйнації (ушкодження) і захисних компенсаторних реакцій.

Норма – це:

- 1) біологічний оптимум функціонування та розвитку організму;
- 2) здатність зберігати сталість внутрішнього середовища організму в мінливих умовах навколишнього світу;
- 3) сукупність патологічних змін в організмі, що виникають унаслідок розвитку патологічного процесу;
- 4) стійке ухилення від норми, що має біологічне негативне значення для

організму (стан після ампутації кінцівок, рубець, утрата зубів тощо).

Хвороба – це:

- 1) порушення нормальної життєдіяльності організму під впливом шкідливих агентів, унаслідок чого знижуються його пристосувальні можливості;
- 2) стан нічим не обмеженої реалізації генетично запрограмованих процесів саморегуляції, самооновлення та самовідтворювання, що складають сутність життя. Це життя в повному обсязі (загально-біологічне визначення);
- 3) сукупність патологічних змін в організмі, що виникають унаслідок розвитку патологічного процесу;
- 4) патологічні процеси, що розвиваються за однаковими закономірностями, незалежно від причини, локалізації, виду тварин і індивідуальних особливостей організму.

Нозологія – це:

- 1) учення про хвороби та їх класифікацію;
- 2) відтворення у лабораторних тварин штучної хвороби, що має деякі риси відповідної хвороби людини;
- 3) тимчасове поліпшення стану хворого, що виявляється в уповільненні або припиненні прогресування хвороби, частковому зворотному розвитку або зникненні клінічних проявів патологічного процесу;
- 4) новий прояв хвороби.

Патологічний процес – це:

- 1) послідовність закономірних реакцій в організмі на дію шкідливого патогенного чинника. Це поєднання процесів руйнації (ушкодження) і захисних компенсаторних реакцій, що виникають на різних рівнях організації організму під дією патогенного чинника;
- 2) патологічні процеси, що розвиваються за однаковими закономірностями, незалежно від причини, локалізації, виду тварин і

індивідуальних особливостей організму;

- 3) стійке ухилення від норми, що має біологічне негативне значення для організму (стан після ампутації кінцівок, рубець, утрата зубів тощо);
- 4) тимчасове поліпшення стану хворого.

Патологічний стан – це:

- 1) сукупність патологічних змін в організмі, що виникають унаслідок розвитку патологічного процесу;
- 2) стійке ухилення від норми, що має біологічно негативне значення для організму (стан після ампутації кінцівок, рубець, утрата зубів тощо);
- 3) тимчасове поліпшення стану хворого, що виявляється в уповільненні або припиненні прогресування хвороби, частковому зворотному розвитку або зникненні клінічних проявів патологічного процесу;
- 4) вторинний, стосовно наявної хвороби, патологічний процес, що виникає у зв'язку з особливостями патогенезу первинного (основного) захворювання або як непередбачений наслідок діагностичних і лікувальних заходів, що проводилися.

Повне видужання – це:

- 1) стан, за якого зникають усі наслідки захворювань і організм повністю відновлює свої пристосувальні можливості;
- 2) тимчасове поліпшення стану хворого, що виявляється в уповільненні або припиненні прогресування хвороби, частковому зворотному розвитку або зникненні клінічних проявів патологічного процесу;
- 3) вторинний, стосовно наявної хвороби, патологічний процес, що виникає у зв'язку з особливостями патогенезу первинного (основного) захворювання або як непередбачений наслідок діагностичних і лікувальних заходів, що проводилися;
- 4) сукупність патологічних змін в організмі, що виникають унаслідок розвитку патологічного процесу.

Ремісія – це:

- 1) тимчасове поліпшення стану хворого, що виявляється в уповільненні або припиненні прогресування хвороби, частковому зворотному розвитку або зникненні клінічних проявів патологічного процесу;
- 2) стан нічим не обмеженої реалізації генетично запрограмованих процесів саморегуляції, самооновлення та самовідтворювання, що складають сутність життя. Це життя в повному обсязі (загальнобіологічне визначення);
- 3) стійке ухилення від норми, що має біологічно негативне значення для організму (стан після ампутації кінцівок, рубець, утрата зубів тощо);
- 4) це поєднання процесів руйнації (ушкодження) і захисних компенсаторних реакцій.

Рецидив – це:

- 1) новий прояв хвороби;
- 2) вторинний, стосовно наявної хвороби, патологічний процес, що виникає у зв'язку з особливостями патогенезу первинного (основного) захворювання або як непередбачений наслідок діагностичних і лікувальних заходів, що проводилися;
- 3) тимчасове поліпшення стану хворого, що виявляється в уповільненні або припиненні прогресування хвороби, частковому зворотному розвитку або зникненні клінічних проявів патологічного процесу;
- 4) сукупність патологічних змін в організмі, що виникають унаслідок розвитку патологічного процесу.

Ускладнення – це:

- 1) вторинний, стосовно наявної хвороби, патологічний процес, що виникає у зв'язку з особливостями патогенезу первинного (основного) захворювання або як непередбачений наслідок діагностичних і лікувальних заходів, що проводилися;
- 2) новий прояв хвороби;

- 3) послідовність закономірних реакцій в організмі на дію шкідливого патогенного чинника;
- 4) стійке ухилення від норми, що має біологічно негативне значення для організму (стан після ампутації кінцівок, рубець, утрата зубів тощо).

Які з перелічених визначень характеризують поняття етіології:

- 1) учення про причини й умови виникнення хвороби;
- 2) механізми розвитку хвороби;
- 3) чинник, який, взаємодіючи з організмом, спричиняє захворювання і надає йому специфічних особливостей;
- 4) чинники, які, ослаблюючи або посилюючи дію етіологічного чинника, впливають на виникнення і розвиток хвороби;
- 5) сукупність чинників, наявність яких у популяції людей статистично достовірно підвищує захворюваність на певну хворобу.

Які з перелічених визначень характеризують поняття патогенезу:

- 1) механізми розвитку хвороби;
- 2) сукупність чинників, наявність яких у популяції людей статистично достовірно підвищує захворюваність на певну хворобу;
- 3) учення про причини й умови виникнення хвороби;
- 4) чинник, який, взаємодіючи з організмом, спричиняє захворювання і надає йому специфічних особливостей;
- 5) чинники, які, ослаблюючи або посилюючи дію етіологічного чинника, впливають на виникнення і розвиток хвороби.

Які з перелічених визначень характеризують поняття чинників ризику хвороби:

- 1) сукупність чинників, наявність яких у популяції людей статистично достовірно підвищує захворюваність на певну хворобу;
- 2) чинники, які, ослаблюючи або посилюючи дію етіологічного чинника, впливають на виникнення і розвиток хвороби;
- 3) механізми розвитку хвороби;

- 4) учення про причини й умови виникнення хвороби;
- 5) чинник, який, взаємодіючи з організмом, спричиняє захворювання і надає йому специфічних особливостей.

Які з перелічених захисно-компенсаторно-приспосувальних механізмів в організмі належать до термінових (секунди, хвилини, години):

- 1) рефлекси, які забезпечують звільнення організму від шкідливих речовин (блювання, кашель, понос тощо);
- 2) реакції, які забезпечують сталість артеріального тиску, осмотичного тиску крові, тканин, рівня глюкози в крові та інших констант організму;
- 3) увімкнення резервних потужностей ушкоджених і здорових органів і тканин (м'яза серця, альвеол легенів, нефронів, гепатоцитів тощо);
- 4) виникнення гарячки;
- 5) нейтралізація токсинів (окислювально-відновні реакції, дія мікросомальних ферментів);
- 6) реакції сполучної тканини у вигляді проліфералізації (загоєння ран);
- 7) гіпертрофія міокарда та інших органів і тканин;
- 8) стимуляція еритропоезу;
- 9) імунні реакції (вироблення антитіл);
- 10) пластинні реакції ЦНС (захисні рефлекси, охоронне гальмування);
- 11) зміна характеру обміну речовин з аеробного на анаеробний;
- 12) лейкоцитоз.

Які з перелічених захисно-компенсаторно-приспосувальних механізмів в організмі належать до нестійких аварійних:

- 1) реакції, які забезпечують сталість артеріального тиску, осмотичного тиску крові, тканин, рівня глюкози в крові та інших констант організму;
- 2) рефлекси, які забезпечують звільнення організму від шкідливих речовин (блювання, кашель, понос тощо);

- 3) реакції сполучної тканини у вигляді проліфералізації (загоєння ран);
- 4) гіпертрофія міокарда та інших органів і тканин;
- 5) стимуляція еритропоезу;
- 6) імунні реакції (вироблення антитіл);
- 7) пластинні реакції ЦНС (захисні рефлекси, охоронне гальмування);
- 8) зміна характеру обміну речовин з аеробного на анаеробний;
- 9) лейкоцитоз.

Виберіть з перелічених хвороб ті, які класифікують за етіологічними принципами:

- 1) інфекційні;
- 2) нервові;
- 3) серця;
- 4) шок;
- 5) токсикоманія;
- 6) ендокринні;
- 7) дитячі;
- 8) алкоголізм;
- 9) професійні;
- 10) недостатність дихання.

Виберіть з перелічених хвороб ті, які класифікують за патогенетичними принципами:

- 1) шок;
- 2) інфекційні;
- 3) нервові;
- 4) серця;
- 5) токсикоманія;
- 6) дитячі;
- 7) алкоголізм;
- 8) професійні.

Виберіть з перелічених хвороб ті, які класифікують за топографо-анатомічними принципами:

- 1) серця;
- 2) інфекційні;
- 3) шок;
- 4) токсикоманія;
- 5) дитячі;
- 6) алкоголізм;
- 7) професійні;
- 8) наркоманія.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосов М. М. Роздуми про здоров'я / М. М. Амосов. – К. : Здоров'я, 1990. – 80 с.
2. Апанасенко П. П. Медицинская валеология / П. П. Апанасенко, Л. А. Попова. – К. : Здоровье, 1998. – 350 с.
3. Вільховий В. Ф. Атлас органів заочеревного простору / В. Ф. Вільховий, М. С. Скрипніков. – К. : Астрєя, 1995. – 200 с.
4. Внутренние болезни / под ред. А. С. Сметнева. – М. : Медицина, 1982. – 450 с.
5. Лупирь В. М. Анатомія опорно-рухового апарату / В. М. Лупирь, М. С. Скрипніков. – Харків – Полтава : Медицина, 1996. – 195 с.
6. Мойсак О. Д. Основи медичних знань і охорони здоров'я / О. Д. Мойсак. – К. : Арістей, 2008. – С. 413–432.
7. Основи медичних знань та методи лікування / за Девідсоном; 1, 2 т. – К. : УКСП, 1994. – 308 с.
8. Передрій В. Г. Клінічні лекції з внутрішніх хвороб / В. Г. Передрій, С. М. Ткач. – К. : 1998. – 120 с.
9. Шкляр Б. С. Диагностика внутренних болезней / Б. С. Шкляр. – К. : Вища школа, 1971. – 250 с.